

Amsterdamse merkenplaat van huurtin uit de 18e eeuw

Merkenplaten of insculpatieplaten zijn uiterst zeldzaam. Tot voor kort was die van de Haarlemse tinnegieters zelfs de enig bekende in Nederland. Waarschijnlijk waren tinnegieters tot aan de opheffing van de gilden in de Franse tijd verplicht hun merk hierop aan te brengen. De insculpatieplaat werd in een gildekist bewaard. Door omsmelting, oorlog en de opheffing van de gilden zijn vrijwel alle platen verloren gegaan. Alleen die in Haarlem heeft het overleefd en deze bevindt zich in het Frans Hals Museum¹.

Maar in 2007 dook plotseling een 18e-eeuws boek op met daarin 84 merken in rode lak afgedrukt van twaalf Haagse tinnegieters². Een fantastische ontdekking.

En onlangs meldde zich iemand via de website van de vereniging, die schreef in het bezit te zijn gekomen van een loden Amsterdamse merkenplaat uit de 18e eeuw. De merken erop zijn van zestig bekende en onbekende tinnegieters. Alle merken hebben betrekking op huurtin.

Merken met de vermelding van huurtin komen ook voor in het Haagse lakboek: vijf tinnegieters hebben een merk met daarin de tekst Huer Tin, Huertin of Huurtin³. Op de Haarlemse merkenplaat komen negen merken voor met de huurtin-vermelding. Acht maal wordt de afkorting HT gebruikt en eenmaal het woord Huur Tin.

Wat is huurtin?

Tinnegieters verkochten niet alleen hun tin, maar verhuurden dit ook voor begrafenissen, bruiloften en andere gelegenheden. De naam 'huurtin' in het merk van de tinnegieter is dan ook zoveel als een eigendomsmerk. Dit om te voorkomen dat de huurder het tin doorverkocht na gebruik.

In Tin en tinnegieters in Nederland uit 1978 vinden wij een aantal voorschriften met betrekking tot het gebruik en het merken van huurtin⁴.

- De tinnegieter was gehouden op het huurtin een huurmerk te slaan. Hierin moest de naam van de meester staan en het woord huurtin of de afkorting H.T.
- Dit merk moest worden aangebracht op een loden plaat, die in een gildekist bewaard zou worden.
- De banken van lening ontvingen een loden plaat van de huurstempels, zodat men kon zien wanneer er huurtin aangeboden werd.

- Gildebroeders, die huurtin aangeboden kregen, mochten het uiteraard niet kopen. Zij waren zelfs verplicht het in beslag te nemen.
 - Soms werd het woord 'huurtin' of de afkorting HT uit het merk gekrast. Maar ook dan moesten de voorwerpen ingeleverd worden.
- Dubbe schrijft ook dat het huurtinmerk soms het wapen van de stad draagt⁵.

Van deze merkenplaat zijn de tinmerken bijna allemaal sprekende merken: de afbeelding 'speelt' op een visuele manier met de naam van de tinnegieter of refereert aan een familiewapen. Enkele voorbeelden:

- een ark met duif met takje in de bek voor de tinnegieter Harmanus van Ark.
- een mannenkop met krullend haar voor Jan Crul.
- twee hangende vissen (zalmen?) voor P. Grauwesalm.
- een vogelkooitje met daarin een vogeltje voor H. Kooy.

Op de plaat staat één merk met het jaartal 1744, zodat de datering van deze plaat nauwkeurig is vast te stellen. Interessant in dit verband is dat de namen die Dubbe in Tin en tinnegieters in Nederland vermeldt en op deze plaat voorkomen, voor het grootste gedeelte als bron Oldewelt 1742 hebben.

De plaat heeft een ophanggat en is aan de achterzijde voorzien van drie ingeslagen Andreaskruisen van Amsterdam.

Afmetingen:

Hoogte: 19,8 cm.

Breedte: 18,1 cm.

Dikte: 1 mm. De hoeken zijn 2 mm. dik.

Ik ben de eigenaar van de merkenplaat zeer erkentelijk dat hij direct bereid was mee te werken om deze uitzonderlijke vondst in het eerste Nederlandse merkenboek op te nemen.

Noten

¹ B. Dubbe - Een onbekend 'lakboek' van de Haagse tinnegieters, in De Tinkoerier, mededelingenblad van de Nederlandse TinVereniging, jaargang 15, nummer 1, juni 2007, blz. 11

² Idem - blz. 10 e.v.

³ Idem, blz. 16, 17 en 19

⁴ B. Dubbe - Tin en tinnegieters in Nederland, Lochem 1978, blz. 121 en 122

⁵ Idem, blz. 121

No. 1

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: GERRET PLOEG
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 329. Oldewelt, 1742.
Bijschrift: Geen
Object: Een ploeg

No. 2

Vorm: Rond/ovaal
Tinnegieter: A. STOKEBRAND
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 330. Oldewelt, 1742.
Bijschrift: HUER • TIN
Object: Twee gekruiste palmtakken met daarin een wapen met een keper (chevron) met bovenin rechts en links een klaverdrieblaadje. Onder de chevron eveneens één klaverdrieblaadje. In de chevron vijf bolletjes

No. 3

Vorm: Rond
Tinnegieter: IAN VAN VEERSSEN
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 330. Oldewelt, 1742.
Bijschrift: Geen
Object: Een vogel naar rechts, mogelijk een zwaan

No. 4

Vorm: Rond
Tinnegieter: IAN • CRUL
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 327 (ca. 1700 – 1725).
Bijschrift: HUUR • TIN
Object: Een mannenkop naar links met krullend haar boven twee gekruiste palmtakken

No. 5

Vorm: Rond
Tinnegieter: IOHANNES POLS
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 330. Oldewelt 1742; overl. 1779.
Bijschrift: HUUR – bloemtje - TIN
Object: Een wapen met helm en helmkleden. Linkerhelft wapen: halve adelaar. Rechterhelft wapen: twee vogeltjes naar links

No. 6

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: H : CAPPENBERGH
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 327 (geh. 1720; overl. 1753).
Bijschrift: HUUR – bloemetje - TIN
Object: Een kroon met daaronder een berg

No. 7

Vorm: Rond
Tinnegieter: HERMEN • IAN • CRUL
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 327. Oldewelt, 1742. Overl. 1744.
Bijschrift: Geen
Object: Twee gekruiste palmtakken met een mannenkop met een krul in het haar naar links en daarboven drie zespuntige sterretjes

No. 8

Vorm: Rond
Tinnegieter: Initialen •C•D•H• = mogelijk Cornelis de Heijde
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 328. Oldewelt, 1742. Overl. 1748 of 1750.
Bijschrift: HUUR TIN
Object: Een springend hert naar links

No. 9

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: IACOBUS • BOM
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 327. Oldewelt, 1742. Geh. 1699, poorter 1699, overl. 1748.
Bijschrift: HUER • TIN
Object: Een schenkkkan met tuit op voet naar links

No. 10

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: Initialen HDM
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUUR TIN
Object: Een herder met schaap

No. 11

Vorm: Rond met parelrand

Tinnegieter: CORNELIS • KRAEN

Vermeld: Dubbe 1978, blz. 327 Cornelis Craen, geb. 1668, geh. 1695, burger 1695, overl. 1734 en blz. 329 (Cornelis Kraan).

Bijschrift: HVERTIN

Object: Twee gekruiste palmtakken met daarboven een kraan naar links, omgeven door vier zespuntige sterretjes

No. 12

Vorm: Rond met parelrand

Tinnegieter: Initialen IVDH of FVDH

Vermeld: Niet

Bijschrift: HUERTIN

Object: Drie onduidelijke voorwerpen in een cartouche

No. 13

Vorm: Rond met parelrand

Tinnegieter: E • V • HEYNINGEN

Vermeld: Dubbe 1978, blz. 328. Oldewelt, 1742. Overl. 1750.

Bijschrift: HUER • TIN

Object: Een klimmende leeuw naar links met zwaard in de rechterpoot in de Hollandse tuin

No. 14

Vorm: Rond met parelrand

Tinnegieter: Initialen GIH = mogelijk Gerrit Jan Hesseling.

Vermeld: Dubbe 1978, blz. 328. RA 697, req. 36, 1751.

Bijschrift: HUUR • TIN

Object: Een bloemperk

No. 15

Vorm: Rond met parelrand

Tinnegieter: Initialen E(?)

Vermeld: Niet

Bijschrift: Geen

Object: Een twee- of driemaster op golven

No. 16

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: Initialen IDK = mogelijk Jan de Koning
Vermeld: B. Dubbe 1979, blz. 329. Oldewelt, 1742. Geh I. 1723, Geh II. 1740, overl. tussen 1748 en 1758.
Bijschrift: HUUR TIN
Object: Een gekroond hoofd

No. 17

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: I • VAN • WALREE (Joris van Walree)
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 331. Oldewelt, 1742. Geh. 1721, overl. vóór 1760.
Bijschrift: HUUR - bloemetje - TIN
Object: Een springend dier naar links (ree?) op grasland bij riviertje

No. 18

Vorm: Rond
Tinnegieter: IELMER VAN WANING
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 331. Jelmer van Waning. Geh. 1730. RA 695, req. Nr. 17, 1749; RA 697, req. Nr. 36, 1751.
Bijschrift: HUUR TIN
Object: Een huis of woning (waning = woning?)

No. 19

Vorm: Achtkantig
Tinnegieter: P • WYMANS
Vermeld: Niet. Dubbe 1978 noemt een W.P. Wijnants. Oldewelt, 1742; mogelijk betreft het dezelfde tinnegieter.
Bijschrift: HUUR TIN
Object: Twee gekruiste palmtakken met daarboven twee figuren met ieder een vogel in de hand

No. 20

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: Initialen BVK = mogelijk Bruno van Kerp
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 329. Oldewelt, 1742. Overl. 1753.
Bijschrift: Geen
Object: Een vis, mogelijk een karpers (kerp?); boven de vis een bloemetje

No. 21

Vorm: Rond met kabelrand
Tinnegieter: P • GRAUWESALM
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 328. Paul Grauwesalm, Oldewelt, 1742.
Bijschrift: HUUR • TIN
Object: Twee gekruiste palmtakken met daarboven twee vissen, hangend aan een stok

No. 22

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: P: ALDERKAMP
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 326. Pieter Alderkamp, Oldewelt, 1742.
Geh. 1734, afkomstig van Deventer, overl. 1779.
Bijschrift: HUUR - bloemetje - TIN
Object: Een boom met daarboven een kroon

No. 23

Vorm: Ovaal met kabelrand
Tinnegieter: Geen zichtbare naam of initialen
Vermeld: Niet
Bijschrift: Geen
Object: Een wapenschild met daarboven een helm met helmkleden en links boven de helm een springende bok

No. 24

Vorm: Rond (met parelrand?)
Tinnegieter: Initialen IFG (boven de letter I een punt)
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUUR - bloemetje - TIN - bloemetje
Object: Een huis met trapgevel, deur en twee rechthoekige ramen met daarboven een rond raam of bovenlicht

No. 25

Vorm: Afgeplat rond
Tinnegieter: G: MASIUS
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 329. Gerrit Masius. Oldewelt, 1742.
Geh. 1741.
Bijschrift: HUUR TIN (tussen gietersnaam en bijschrift twee roosjes)
Object: Een boom en liggende boomstronk, waaronder drie zwemmende zwanen

No. 26

Vorm: Ovaal met parelrand
Tinnegieter: NICOLAAS HENDERICK MELGERS
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 329. Nic. Melgers. Oldewelt, 1742.
Bijschrift: HUR • TIN
Object: Twee gekruiste palmtakken met daarboven een wapen met attributen, w.o. een weerhaak

No. 27

Vorm: Achtkantig
Tinnegieter: IACOB RISO
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 330. Jac. Riso. Oldewelt, 1742.
Bijschrift: HUUR TIN
Object: Een getuigd paard. Boven de hals van het paard een strik

No. 28

Vorm: Ovaal
Tinnegieter: COURIE
Vermeld: Niet. Dubbe vermeldt een tinnegieter met de naam Jac. Corieje, Oldewelt, 1742.
Mogelijk betreft het dezelfde tinnegieter.
Bijschrift: HT voor huurtin
Object: Een hardlopende man (misschien een koerier) met een stok of wapen in de hand

No. 29

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: NICLAAS VAN DEN BERGH
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 326. Nicolaas van den Berg. Geh. II, 1728. Oldewelt, 1742, overl. 1774.
Bijschrift: HUER • TIN
Object: Weggesleten

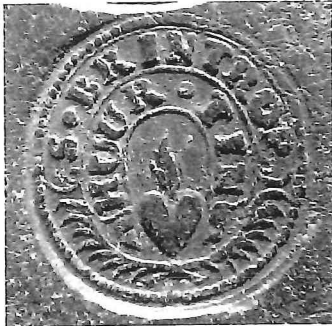

No. 30

Vorm: Naam gieter en Huurtin in een gebogen band met daartussen het object
Tinnegieter: IAN HESSELINK
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 328. Jan Hesseling. Oldewelt, 1742.
Bijschrift: HUERTIN
Object: Een vaas met bloemen

No. 31

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: ALBERT • POUWELS
Vermeld: Niet
Bijchrift: HUUR • TIN
Object: Een pronkende pauw

No. 32

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: S • BRINTROP
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 327. Dubbe vermeldt een tinnegieter met de naam St. Bintrop, Oldewelt, 1742. Mogelijk betreft het dezelfde tinnegieter.
Bijchrift: HUUR • TIN
Object: Een brandend hart

No. 33

Vorm: Rond met kabelrand
Tinnegieter: P - bloemetje - PLOEGMAN
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 330. Piet Ploegman. Oldewelt, 1688.
Bijchrift: HUUR - bloemetje - TIN
Object: Een ploeg in een landschap

No. 34

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: Initialen HA
Vermeld: Niet
Bijchrift: HUUR TIN
Object: Een vijzel met stamper

No. 35

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: LAMBERTUS – bloemetje – NOORDINK
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 329. Lambertus Noordink. Afkomstig uit Deventer. Geh. 1717, geh. II 1720, overl. 1757.
Bijchrift: HUER . TIN
Object: Een lopend dier (hond of lam) naar links

No. 36

Vorm: Rond
Tinnegieter: Initialen DVM = mogelijk D. van Malden
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 329. D. van Malden. Oldewelt, 1742.
Overl. 1742.
Bijschrift: HVVR • TIN
Object: Vrouwe Fortuna

No. 37

Vorm: Rond
Tinnegieter: Initialen IC
Vermeld: Bij Dubbe 1978 zijn drie namen van tinnegieters te vinden met de initialen IC. Jan Coelman, Jac. Corieje en J. Crul. De twee laatste vallen af omdat daar de merken van bekend zijn. Jan Coelman zou dus in aanmerking kunnen komen.
Bijschrift: HVER • TIN
Object: Een ruiter te paard naar rechts

No. 38

Vorm: Ovaal met parelrand
Tinnegieter: Initialen PI
Vermeld: Niet
Bijschrift: Geen
Object: Een zittende fluitspelende herder met staf in landschap

No. 39

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: A : BRONKHORST
Vermeld: Dubbe 1979, blz. 327. Wed. Bronkorst. Oldewelt, 1742.
Mogelijk de echtgenote van de tinnegieter A. Bronkhorst.
Bijschrift: HUUR • TIN
Object: Een springend paard naar links

No. 40

Vorm: Ovaal
Tinnegieter: P • TIFFENEAU
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 330. P. Tiffeneau. Oldewelt, 1742.
Bijschrift: HUUR • TIN
Object: Een vaas het twee grote handvatten met bloemen, w.o. een tulp

No. 41

Vorm: Rond met pareland
Tinnegieter: I : KLUVER
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 329. Ibbeling Kluver. Oldewelt, 1742.
Ouderman 1749.
Bijschrift: HUUR - bloemetje - TIN
Object: Een plant of een bloem met een kroon erboven

No. 42

Vorm: Rond met pareland
Tinnegieter: HARMANI(S) • VAN • ARK
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUUR • TIN
Object: De ark van Noach met daarboven de duif met een takje in de bek

No. 43

Vorm: Rond met kabelrand
Tinnegieter: Initialen CW og GW
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUUR • TIN
Object: Een zeemeermin met een hand aan de staart en de andere hand met een spiegel

No. 44

Vorm: Rond met pareland
Tinnegieter: (J)DENS = A. Jildens
Vermeld: Niet. Er is een viermerk van Jildens bekend met in het laatste merk een met twee pijlen doorboord vlamvend hart.
Bijschrift: HUUR • TIN
Object: Twee gekruiste palmtakken met een met twee pijlen doorboord brandend hart

No. 45

Vorm: Rond
Tinnegieter: W • V • AARSDAL
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUURTIN
Object: Een staand figuur in een dal met een bloem

No. 46

Vorm: Rond
Tinnegieter: Initialen DVS = mogelijk D. Vogelensangh
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 331. Dirk Vogelensangh.
Geb. 1701, RA 697, req. Nr. 35, 36 en 37, 1751.
Bijschrift: H • TIN
Object: Een vogel naar rechts op een Franse lelie

No. 47

Vorm: Rond
Tinnegieter: IAN KOLTHO (Kolthorn of Kolthoorn)
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUE(R) (TIN)
Object: Een staande vogel met tak in de bek naar links

No. 48

Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: W. VA(N) MA(.)K
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUURTIN
Object: Een gedeeld vlak met in linkerdeel een kasteel en in rechterdeel een vaas met bloemen

No. 49

Vorm: Rond
Tinnegieter: A • I COENEN - Arent Jan Coenen
Vermeld: Dubbe 1979, blz. 327. Geb. ca. 1709, overl. 1768.
Bijschrift: HUER • TIN
Object: Een vrouwenfiguur met in de rechterhand een anker en in de linkerhand een vogeltje

No. 50

Vorm: Rond
Tinnegieter: B : SELDAM
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUUR - bloemetje - TIN
Object: Een gekroond pentagram

No. 51

Vorm: Rond

Tinnegieter: G • I • NO(ORDINK) met jaartal 1744

Vermeld: Dubbe 1978, blz. 329. Gijsb. J. Noordink.

Afkomstig uit Deventer. Geh. 1744, geh. II en III, 1749 en 1759, nog vermeld 1768.

Bijschrift: HUURT(IN)

Object: Een gedeelte van een figuur met in de linkerhand een hamer of moker

No. 52

Vorm: Rond

Tinnegieter: H • KOOY

Vermeld: Niet

Bijschrift: HUUR TIN

Object: Een vogelkooitje met vogeltje.

Tussen gietersnaam en bijschrift twee zespuntige sterren

No. 53

Vorm: Achtkantig

Tinnegieter: M • BOUWINKELMAN

Vermeld: Niet

Bijschrift: (H)UURTIN

Object: Een mannenfiguur met een winkelhaak in de linkerhand

No. 54

Vorm: Achtkantig

Tinnegieter: R • V • EESEN

Vermeld: Niet

Bijschrift: HUU(RTIN)

Object: Een boom met aan weerszijde een huis

No. 55

Vorm: Rond met parelrand

Tinnegieter: Initialen G • W • I •

Vermeld: Niet

Bijschrift: HUUR • TIN

Object: Een eend met aan weerszijde een jonge eend

No. 56
Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: Initialen CC of GC
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUUR • TIN
Object: Een ruiter met bazuin te paard naar links

No. 57
Vorm: Rond met parelrand
Tinnegieter: Initialen C • V • G = mogelijk Coenraad van Geel
Vermeld: Dubbe 1978, blz. 328. Coenraad van Geel. Geb. 1732, geh. 1751, overl. 1757.
Bijschrift: HUER • TIN
Object: In een schild een vogeltje naar links

No. 58
Vorm: Rond met kabelrand
Tinnegieter: (HAR)MANUS VAN DER VEGT
Vermeld: Niet
Bijschrift: Niet zichtbaar
Object: In het vlak rechts een figuur met zwaard en links een halve figuur met afwerende arm

No. 59
Vorm: Rond met kabelrand
Tinnegieter: Onduidelijk naam ..ARMA..
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUER • TIN
Object: Een helm met helmkleden met daaronder een wapenschild met drie hamers en daaronder een onduidelijk object

No. 60
Vorm: Rond
Tinnegieter: HENDRIK VAN WYEN
Vermeld: Niet
Bijschrift: HUURTIN
Object: Een snuffelende hond met daarboven een kroon

Alle hier afgebeelde merken zijn ook opgenomen in het Merkenregister

Nederlandse Tinnegieters & Tinmerken

een compendium

B. Dubbe

met medewerking van
J.F.H.H. Beekhuizen &
A.A. Kooyman